

תוכן עניינים

1.	מבוא	4
2.	סקירת ספרות	6
2.1	החברה והתרבות האמריקאית	6.....
2.2	תיאוריות של תרבות בתקשורת המונים	8.....
2.3	ייצוג הגיבור והאנטי גיבור	11.....
3.	שיטות מחקר	15
3.1	שאלת המחקר	15.....
3.2	כלי המחקר	15.....
3.3	שדה המחקר	16.....
4.	ממצאים	17
4.1	סצנה 1+2: חתירה לסוכנות ושליטה במציאות חברתית מקפחת	17.....
4.2	סצנה 3+4: הכרה ומוניטין בקהילה האמריקאית	19.....
4.3	סצנה 5+6: פסיביות וחוסר אונים כסמל לזהות קרועה	20.....
4.4	סצנה 7+8: הגדרה מחדש של חלוקת התפקידים המגדרית	22.....
4.5	סצנה 9+10: האין-מסע של האנטי-גיבור	23.....
5.	דיון וסיכום	26
5.1	האנטי גיבור כמשל חברתי	27.....
5.2	מוסר ככלי תרבותי	28.....
5.3	סיכום	29.....
6.	מקורות	31

1. מבוא

דמות הגיבור בתרבות האמריקאית, נחשבת לאחד המרכיבים המשמעותיים (ארכיטיפ) בחקר הספרות והטקסט, אשר עוסק בדמות אשר משקפת ומנציחה ערכים, נורמות ודרכי התנהגות המקובלות בחברה, ועל כן מייצג אותה באופן מושלם. הנטייה של הגיבור להיות סמל כריזמטי (לרוב גברי), המציג תכונות של אומץ לב וגבורה, וכך סוחף אחריו את הקוראים (או הצופים) (Garcia, 2016). דמות האנטי-גיבור, לעומת זאת, הינה דמות הפוכה מזו של הגיבור. כמו הגיבור, גם דמות האנטי-גיבור מהווה את הדמות הראשית של סיפור או טקסט, אך דמות זו נתפסת ומוצגת כמגוחכת, ובעיקר פסיבית. כלומר, חסרת שליטה במצבה, אשר מתמודדת עם מציאות אבסורדית ומצבים בלתי אפשריים (Kjeldgaard-Christiansen, 2017). דמות האנטי-גיבור, הפכה לסוגה ספרותית פופולארית, מכיוון שבניגוד לדמות הגיבור, דמות האנטי גיבור מציבה מראה מדויקת וריאליסטית יותר של החברה ושל האדם הממוצע (Vaage, 2015).

דמות הגיבור כמו גם דמות האנטי-גיבור, כמו טקסטים תרבותיים בכלל, הפכו במסגרת אסכולת תקשורת ההמונים, לכלי בעל חשיבות עצומה להבנת החברה וניתוח האופן שבו יצרני תוכן כמו גם הציבור עצמו, מייצר ייצוגים של המציאות ושל המציאות החברתית, אשר מהם ניתן ללמוד על הערכים והנורמות הקיימות בחברה נתונה, כמו גם השינויים החברתיים המתרחשים בה, נוכח רוח התקופה והתפתחותה (Liddy-Judge, 2013). הדבר נכון במיוחד, בכל הקשור לתרבות האמריקאית, אשר ידועה זה כבר משחר התרבות הפוסט-מודרנית-אורבנית, כתרבות 'מתפשטת'. כלומר, כזו אשר כחלק מהווייתה, מצד אחד, כוללת מאפיינים של 'שעתוק'. כלומר, שכפול של תוצרים תרבותיים כדי שאלו יוכלו לקבע באמצעות שכפולם ערכים מסוימים ותפיסה תרבותית מסוימת, אם בנוגע לזהות האמריקאית, ועליונותה לעומת תרבויות אחרות. ומצד שני, עקב אופייה ושאירתה של התרבות האמריקאית להתפשט ולהתבלט בקרב תרבויות אחרות בכל העולם, וכך להשפיע על תרבויות אלו, ועל הערכים המעוצבים באותם קהילות ומדינות. באמצעות ייצוגים הבוחנים מוסר, גבריות, נשיות, ועוד (Noble, 2002).

עבודת מחקר זו תבקש לבחון ייצוגים אלו, כפי שאלו מתבטאים בחברה ובתרבות האמריקאית, ובעלי משמעות והשפעה עולמית על הדיון הקיים על ייצוגים והערכים העומדים מאחוריהם. ייצוג אחד מרתק כזה, הינו הייצוג והדיון במוסר, והאופן שבו, בעשורים האחרונים, קיימת זליגה וכיפוף של גבולות אלו כפי שאלו מתבטאים בתרבות האמריקאית (Garcia, 2016). סדרות כמו 'הסופרנוס' (אשר עסק במשפחת פשע וראשה הנואף), או אפילו 'סיינפלד' (קומדיה אשר עסקה בחבורה של אנשים הגרה בניו-יורק, העוסקים בתפל ובחסר חשיבות, תוך היתקלות באין ספור מצבים מפוקפקים מוסרית), מסמנים מגמה אותה חשוב ואף רלוונטי לחקור, לצורך הבנתה של החברה והתפתחותה (Liddy-Judge, 2013).

עבודת מחקר זו, תתמקד במה שנחשבת לאחת הסדרות המצליחות ביותר מאז תחילת שנות ה-2000 – 'שובר שורות' (Breaking bad), תוך בחינת הדמות הראשית והאלמותית העונה לשם 'וולטר וייט' (Walter White). וולטר הוא מורה, כימאי, ואיש משפחה, המגלה כי הוא חולה בסרטן בלתי ניתן לריפוי, ויוצא למסע פנימי וקרימינאלי. הסדרה עוקבת אחר ניסיונותיו ליצור אימפריית סמים, מתוך המטרה המוצהרת אך העומדת למבחן בכל עת, לפרנס את משפחתו, או להשאיר מורשת, לאחר לכתו. הסדרה, כפי שיוצג, חוקרת במיומנות כיצד הוא (יחד עם דמויות חשובות נוספות), חווה תהליכים גופניים, נפשיים, מנטאליים, ואף משפחתיים, המשנים אותו, בזמן שהוא עומל להתמודד עם סיטואציות המתרחשות בו זמנית, במרחב הקרימינאלי והמשפחתי, והאופן שבו מרחב אחד משפיע על האחר.

שאלת המחקר, לכן, תהיה 'מה מאפיין את דמות האנטי גיבור בסדרה "שובר שורות" וכיצד היא משתנה ומתפתחת?' הטענה אותה אנסה לבחון בהמשך עבודתי היא כי דמות האנטי גיבור עוברת שינוי משמעותי במשך עונות הסדרה, מאדם טוב ומוסרי לאדם שעוסק בעסקים מפוקפקים ממניעים שונים, אך עדיין בסופה של הסדרה

סקירת ספרות

סקירת הספרות תחולק לשלושה חלקים, מתוך מטרה להציג תמונה רחבה על שדה המחקר והנושאים המרכזיים של המחקר. בחלק הראשון, תוצג סקירה של החברה האמריקאית והאופי הייחודי של 'האמריקניזם' ומשמעותו הגלובלית. החלק השני יעסוק בתיאוריות של תקשורת המונים, תוך התמקדות בחשיבות התקשורת ההגמונית לסדר החברתי והקשר בין תקשורת המונים להתפתחות החברה. בחלק השלישי והאחרון, אתכנס לנושא המחקר ואציג את מושג הגיבור והאנטי. בחלק זה, יוצגו מחקרים שניתחו באופן ספציפי את הסדרה שובר שורות ומה שניתן ללמוד מהם, עת הכניסה למחקר עצמו, פרטיו וממצאיו.

1.1 החברה והתרבות האמריקאית

החברה והתרבות האמריקאית, הינה פסיפס מרתק של נורמות תרבותיות, השקפה פוליטית, תפיסה מסוימת של שוויון, ובעיקר גישה כלכלית, אשר ייחודה העיקרי הינו בכך שמסיבות כאלו ואחרות, שאותן אפרט בסעיף זה, התפשטו והשפיעו במהירות ואף באגרסיביות על מרבית העולם המערבי. לתרבות האמריקאית, או ל-אמריקניזם, ישנו מבנה שאמנם באופן טבעי וחברתי מושפע מתרבויות אחרות (או מנכס אותם לצרכים מסחריים), אך בעל מנגנון המביא לאימוץ (אם בכפייה או מבחירה) של חלקים שבו (Noble, 2002).

כך למשל, התרבות והחברה האמריקאית באופן היסטורי, פעלו באופן אקטיבי ואף אליים, כדי לקדם את היווצרותם של משטרים הדומים לאלו האמריקאים, גם באזורים ומדינות להם הקשר והיסטוריה תרבותית אחרת, הדורשת משטרים שונים מהמשטר הדמוקרטי. המשטר הדמוקרטי הקיים בארצות הברית, מקדש את ריבונות העם, ואת שלטון הציבור ולא את שלטון הריבון (Higgott, 2005). שלטון החוק האמריקאי, מושתת על חוקה, אשר חוקה לאורך ההיסטוריה קיבלו ומקבלים את תמיכתו של העם. הייחוד של שלטון זה, אינו דווקא טמון בעצם האידיאולוגיה הקיימת בו, אלא לחילופין, באופן שבו התרבות האמריקאית הצליחה לאורך ההיסטוריה ליצור תפיסה ומציאות, בקרב האמריקאים עצמם, והעולם האמריקאי עצמו, ששלטון חוק מסוג זה, הוא 'הנכון' ביותר עבור העולם כולו, ולכן המשטר האמריקאי פעל ועודנו פועל, אם באמצעים כלכליים, דיפלומטיים, או מלחמתיים, כדי להביא משטרים אחרים להפוך לכדי דמוקרטיים (Karst, 1985).

זאת ועוד, גם התפיסה הכלכלית האמריקאית, היא זו השולטת כיום במרבית המדינות המערביות. הכלכלה הקפיטליסטית, לה שורשים קתוליים מובהקים, מציגה ערכים של חופש הזדמנויות ואינדיבידואליות, המתקשרת עם תפיסה דתית (הפרוטסטנטית), כי האדם המצליח בחייו, יזכה ל-יעתיד' מבטיח גם לאחר חייו (Cohen & Hill, 2007). הגישה הקפיטליסטית, מקדשת את יכולת הפרט להביא את עצמו להצלחה והגשה עצמית המתגלמת בהצלחה כלכלית, ובבסיסה, קובעת למעשה כי כדי שמערכת כלכלית תעבוד, עליה ליצור סירקולציה תמידית שבה משתפרים באופן תמידי יכולות הייצור (על ידי ידע, כוח אדם, וטכנולוגיה), וכך היכולת של הציבור (ושל המדינה עצמה) לצבור הון גדלה (Tetzlaff, 1991). הגישה הקפיטליסטית עדיין השוררת במרבית המציאות הגלובלית הכלכלית, אך כיום הביקורות הקשות הגדולות ביותר עליה, הינה במובן הסיביתי, נוכח הצורך של הקפיטליזם, לצרוך יותר ויותר משאבי טבע כדי להשביע את המערכת ולתחזק אותה